

Ünnepeljünk könyvtárral!

Körjárat felszabadulási emlékkönyvtárakban

Hagyománya már könyvtárpolitikánknak, hogy a felszabadulási jubileumokat új könyvtárak építésével vagy a régiak korszerűsítésével teszi emlékezetessé, ezzel is érzékeltetve, hogy társadalmunkban milyen fontos szerepet tölt be a könyvtár.

Az 1969 végén meghirdetett *Száz falu – száz könyvtár*, és az 1974–75-ös *30 év – 30 könyvtár* akció során megyénkből több is sikeresen pályázott. A kiválasztás egyik lényeges szempontja volt a több helyi hozzájárulás az alapterület növeléséhez: a tanács és a tsz összefogása, a lakosság társadalmi munkája, és csak erre jött rá „fentről” az Országos Népművelési Tanács döntése alapján jelentős anyagi támogatás (esetenként 60–120 ezer forint).

A felszabadulás jubileumát köszöntve ezek közül a könyvtárak közül a régebbieket, az 1970-ben a Száz falu – száz könyvtár akció során *Felszabadulási emlékkönyvtár* címet elnyert három könyvtárat kerestem fel Monostorapáti, Nyárad és Dudar községekben. Az volt a célom, hogy megnézzem, újjászületésük után 15 évvel hogyan gazdálkodtak az anyagi segítséggel, jelenlegi működésükkel hogyan népszerűsítik a közösségi életet, az *Olvasó népért* mozgalmat, és mit tesznek a falvak kulturális felemelkedéséért?

MONOSTORAPÁTI könyvtára a művelődési ház egyik nagyobb, mintegy 30 m²-es terme, korábban negyedekora helyiségben zártpolcosan működött. Már akkor is *Szell Kálmánné* volt a könyvtáros, aki korábban élénken részt vett a község közéletében, vb-titkárként, vöröskeresztes aktivistaként is.

– Erősen fogyatkozik a falu lakossága és az olvasók száma is – mondja. – Épp, hogy meghaladja az ezret a monostorapáti lakosság száma. Sokan járnak dolgozni Tapolcára a bányászathoz, a VIDEOTON-hoz, Zalahalápra a parkettaüzembe, de a helyben levő tsz-be is. Szerencse, hogy a tanács és az iskola a község-

ben van. Különösen az iskolások szeretik a könyvtárat, népszerűek a könyvtárhasználati órák, és a napközisek is szívesen játszanak itt. A hatezer kötet könyv és a 15-féle lap elég olvasnivalót nyújt, a friss irodalomról a Kaposi Körzeti Könyvtár gondoskodik, és a heti 20 óra nyitvatartás igazodik az igényekhez. Sok fiatal érzi természetesen, hogy tanulásához vagy valamilyen vetélkedőre készülve a könyvtárat keresse fel, mint legutóbb a Kőrösi Csoma Sándor vetélkedő alkalmával is.

Rendezvényeik közül emlékezetesek Tatay Sándor, Vidor Miklós, Nagy Katalin és Osváth Erzsébet találkozásai olvasóikkal. Nagy sikere volt a pár évvel korábbi múzeumi sorozatnak, amit közösen szervezett a TIT, a művelődési ház és a könyvtár.

A *Felszabadulási emlékkönyvtár* cím elnyerésének felidézésekor a könyvtáros visszagon-dol a másfél évtizedre:

– Nagyon rosszak voltak akkor a körülményeink. A pályázat révén kaptunk szabadpolcos berendezést és cserépkályhát, 20 ezer forintért vehettünk könyveket.

NYÁRADRA mi vittük a hírt, hogy a könyvtár valamikor elnyerte ezt a kitüntető címet. Sem a tanácsnál, sem a könyvtárban nem dolgoznak már azok, akik létrehozásánál babáskodtak. A régebbi épületnek nyoma sincs már.

A tanács vezetőivel beszélgetve felidézzük ugyan a múltat, de inkább a jelenről, illetve a jövőről szólnunk. Mert a mostani – a pályázaton nyert – könyvtár külsőleg megfelel ugyan a követelményeknek, az ezer lakosú község központjában, a művelődési ház központi helyén van, helyzete mégis mostoha. Csendes, lanygos érdektelenség veszi körül. Ha könyvtárosa is van, és nyitva is tart, akkor is kevesen jönnek ide. Könyvtárosai átalag kétévénként váltották egymást, ottjártamkor még a tinta

sem száradt meg a frissen kinevezett könyvtáros megbízásán.

– Sebestyén Lilla lesz a vezetője, mondják a tanácsnál, reméljük, jó kapcsolatot tart majd a fiatalokkal és az iskolával.

A könyvbeszerzési összeg a körzet három könyvtárára 14 ezer forint. Ezért bizony kevés könyvet lehetne a polcokra tenni, ha a könyvtár nem volna tagja a központi ellátási rendszernek. Az 1970-ben kapott 30 ezer forintos könyvvásárlás óta sok a selejt, a megújuláshoz nagy segítséget jelentene egy kis pótkeret, több folyóirat, s a színvonalas könyvtári rendezvények is vonzanák az olvasókat.

DUDAR. A nagy kiterjedésű bányászközségnek a középpontjától nem messze, a művelődési házzal együtt van a könyvtár. Pár éve még jobb körülmények közé is került a korábbiánál, felköltözve az emeleti, kb. 70 m²-es terembe. A felkeresett három könyvtár közül ez a legbarátságosabb, a polcain levő rend hozzáértő könyvtárosra utal. Asztalai, foteljai helybenolvasásra, böngészésre csábítóak, folyóiratai kellemes időtöltést ígérnek.

A könyvtár vonzó egyéniségű vezetője, *Mihók Imréné*, az általános iskola magyartanára, 1974 óta könyvtáros, és ő kezeli az iskolai könyvtárat is.

– Szerencsés ez így, mert a községi könyvtár

segíti az oktatást helyiségeivel és könyveivel. Nálunk már akkor rendszeresek voltak a könyvtári órák, amikor a többi iskolában még csak elkezdték ilyenek tartását. Hatásukat délelőttönként az iskolában naponta lemérhetem – mondja elégedetten.

A hozzáértéssel, szakértelemmel beszerzett könyvanyagra évi 10 ezer forint kerete van, és – bár gondol a felnőtteket érdeklő irodalomra is – mégis kevesen jönnek. A gyerekek között annál népszerűbb a könyvtár, a kölcsönzési időben körbeveszik Mihóknét, kérdéseikkel ostromolják és iskolai élményeiket is elmesélik. A könyvtárosnő megérdemelten kapta 10 éves könyvtári munkájáért *A szocialista kultúráért* miniszteri kitüntetését.

A *Felszabadulási emlékkönyvtár* cím birtoklásáról nem tud, de a mintaszerű adminisztráció feltárja a közelmúltat. Akkor – 1970-ben – Lehner Mária volt a könyvtáros, édesapja pedig a községi tanács vezetője. Ez a rokonság azonban hasznosnak bizonyult nemcsak az akkori könyvtár számára, hisz Lehner József felvirágoztatója volt a társközség, Bakonyháza könyvtárának is. Nyugdíjas már, de ez a két szép, otthonos könyvtár emlékeztetheti rá a falvak lakóit. Sorainkkal mi is köszönhetjük őt, és személyében azokat a tanácsi tisztségviselőket, akik hivatali tekintélyükkel, gazdálkodási képességükkel és vezetői előrelátásukkal méltó könyvtárat teremtenek községüknek. A felszabadulási emlékkönyvtárak az ő műveik is, hisz a tanácsok a községi könyvtárak gondozói. Kezdeményezésükre neveztek be a könyvtárak ezekre a pályázatokra, jelentős helyi anyagi erőket mozgósítva a könyvtárügy érdekében.

Gazdasági helyzetünkből adódóan törvényszerű, hogy míg a hatvanas évek végén az akkori akciót *Száz falu – száz könyvtár* címmel indították, s 1975-ben a *30 év – 30 könyvtár* volt a jelszó – 1985-re a könyvtárak megújítására való felhívással nem találkoztunk! Napjainkban azonban nem illő fentről várni a kezdeményezést, de a korábbi jó hagyomány folytatására szükség volna, ha másképp nem, a helyi társadalmi és anyagi erők összefogásával.

Ha szerényen is, de indíthatnánk egy újabb mozgalmat Veszprém megyében. Mert majd minden községben van könyvtár, és mind-egyikre ráferne egy kis jubileumi gondoskodás – mint e cikk bizonyítja, a címet viselőkre is.

Rendszerünk egyik vívmánya, hogy a falvak lakói kellemes, szép otthonokban élnek, és biztosan szeretnék könyvtárukat is hasonlóan

látni, s ehhez nyilván anyagiakkal is hozzájárulnának.

Sok könyvtárra nem is kellene több ezer forintot költeni: van, ahol elegendő volna egy alaposabb takarítás; bura a csupasz villanyégőkre; új függöny az ablakokra; a kályhák megjavítása, kitisztítása. Igaz, sok helyen kellene új bútor, még néhány polc, gazdagabb folyóirat-választék, játékok. Tervezésüknél kiderülne, hogy ezek nem kerülnek nagyon sokba. A tanács mellett a tsz is „társtulajdonosa” a könyvtárnak, anyagi és erkölcsi támogatásukkal új formában megújulhatnának az olvasókörök, kibővülve a korszerű könyvtári szolgáltatásokkal.

Ünnepelhetünk könyvtárainkkal úgy is, hogy a közösségi élet színterévé tesszük őket. Kellemes környezet, a könyvek kézközelsége meghittebbé teheti az összejöveteleket, párt-, népfront-, KISZ-gyűléseknek, szakköri foglalkozásoknak, kihelyezett vb-üléseknek adva otthont.

Ezekkel az apróságokkal, szerény beruházásokkal megújulhat minden faluban minden könyvtár. Igaz, nem járna vele a *Felszabadulási emlékkönyvtár* cím, mégis ez volna a legméltebb sorsfordulónk jubileumához.

Turainé Matzkó Emma
Horizont (Veszprém m.)

Változóban a könyvtár- és könyvtároskép

Csönd-sziget? Tanulószoba? Információ-paradicsom?

Milyen hely a könyvtár?

– A kavargó világban egy sziget. Csönd, sok virág, nyugalom. Szükség van erre.

– Meghatározott céllal vagy céltalanul, hasznosan vagy haszontalanul, minden írástudó kellemesen eltöltheti az idejét. A könyvet haza lehet vinni, de a könyvtári környezetet nem.

– Olyan hely, mint a templom, a művelődés szentélye.

– Szabad időmet, azt a keveset, kellemesen, jóleső érzéssel tölthetem el. Beáshatom magam a könyvek, folyóiratok közé és közben elmélkedhetem arról, milyen keveset olvastam még.

– Milyen hely? Nem szeretek olyan dolgokat megfogalmazni, amelyeknek megfogalmazására semmi szükség nincs...

Ezeket a válaszokat könyvtárosok kérdéseire adták az olvasók. *Feketéné Tordai Emese, Fazekasné Sin Gyöngyi és Varga Zsuzsa*, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Fejér megyei szervezetének tagjai arra voltak kíváncsiak, milyen a könyvtár- és a könyvtároskép a Videotonban. (Pályamunkájuk országos második helyezést ért el, első díjat nem adtak ki.) Céljuk ezzel a dolgozattal elsősorban a szakma jobb önismerete, a pálya hitelesebb, adatokkal

is ellenőrizhető megrajzolása, bemérése volt. Közel 500 embert kérdeztek meg személyesen és kérdőívek segítségével. A választ adók között minden korosztály, minden foglalkozási réteg képviselői jelen voltak. A mintasokaságban a megkérdezettek 53 százaléka vallotta magát könyvtári tagnak. A bejáró munkások között van a legtöbb – 78,5 százalék! –, aki nem tagja egyetlen könyvtárnak sem. Ugyancsak jellemző ez a több műszakban dolgozókra.

Miért nem jár könyvtárba?

A legtöbbben időhiányra hivatkoztak: nem érá olvasni több mint 40 százalék. Vannak szép számmal, akik a maguk vásárolta vagy az ismerősöktől, rokonságtól kölcsönként könyveket olvassák. Elég jelentős azok száma, akik a szolgáltatások hiányosságaira panaszkodnak; rossz nyitvatartás, kényelmetlen kötöttségek, nehéz megközelíthetőség, hiányos állomány, nem készséges könyvtáros...

A könyvtári tagok is sokfélék; 162-en például csak egy könyvtárnak tagjai, 80-an pedig több intézménybe járnak. Ennek ellenére a speciális szolgáltatásokat – idegen nyelvű irodalomkutatás – meglepően kevesen veszik igénybe. Minden bizonnyal nem ismerik az új tartalmú és formájú szolgáltatásokat.